

Дем'яненко Н. Б.

*кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри східноєвропейських мов
Навчально-наукового центру мовної
підготовки Національної академії Служби
безпеки України*

**ВИВЧЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОЇ ЛЕКСИКИ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ
ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ІНШОМОВНОЇ
ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ АКАДЕМІЇ СБ УКРАЇНИ**

Дослідження емоційно-експресивної інформації, що міститься в тексті, представляє великий інтерес, оскільки інтерпретує фрагменти дійсності, висловлюючи ставлення до них - ціннісне або емоційно важливе [1]. Польська мова надзвичайно багата на емоційно - експресивні слова, різноманітні за сферою вживання. Завдання

викладача полягає в тому, щоб показати, як емоційність та експресивність у мовленні виявляються завдяки лексичним засобам, а також навчити курсантів уживати ці лексичні одиниці у власному мовленні. Збагачення мовлення курсантів емоційно забарвленою лексикою дає можливість не лише розширити словниковий запас, а й дозволяє, по-перше, зрозуміти образність, красу пропонованих для аналізу текстів; по-друге, з'ясувати підтекст, головну думку тексту; по-третє, створювати власні висловлювання з дотриманням точності, логічності, образності викладу матеріалу.

При формуванні комунікативної компетентності обов'язково повинно бути передбачене: 1) оволодіння знаннями про культуру, історію, реалії та традиції країни, мова якої вивчається; 2) залучення до діалогу культур (іншомовної та рідної); 3) усвідомлення суті мовних явищ; 4) розуміння особливостей свого мислення; 5) уміння вчитися (працювати з книгою, підручником, довідковою літературою, словниками тощо). Досягнення мети навчання іноземної мови можливе за умов взаємопов'язаного вивчення мови і культури народу - носія цієї мови, а також за умови активної комунікативно-пізнавальної діяльності [2].

Експресивність як властивість мовного знаку, що виявляється в підсиленні емотивного, оцінного, образного, логічного змісту, може досягатися різними засобами мовної системи. Цей факт зумовив вивчення поняття експресивності в межах стилістики, семасіології, прагмалінгвістики, когнітивістики тощо.

Дослідженням експресивності мови присвячені праці В. А. Чабаненка, В. М. Русанівського, І. В. Арнольд, Т. Г. Винокур, Ш. Баллі, А. Вежицької, Н. О. Лук'янової, В. М. Телі, В. О. Маслової та ін. Було виявлено, що експресивність найчастіше може досягатись шляхом введення до тексту певних одиниць: 1) слів, лексичне значення яких репрезентоване лише емотивним компонентом (до них належать вигук та похідні від вигуків дієслова); 2) лексем, у яких відбувається заміна денотативного компонента зі збереженням конотативного значеннєвого плану; 3) метафоричних утворень, завдяки переносному значенню яких відбувається вираження емотивно-оцінної характеристики; 4) фразеологічних одиниць.

За допомогою вигуків досягається ефект емоційності та суб'єктивної оцінки. Наприклад, вигук *Solera Jasna!* і *szlag by to!* вжито з метою підсилення такої емоції, як обурення оповідача, а вигук *ojej!* виражає занепокоєння певною ситуацією. Вигук *udalo si!* і *super!* виражають позитивну оцінку ситуації.

Конотація - активний учасник експресивно-емоційно-оцінної номінації. У польській мові можемо виокремити наступні конотативні одиниці: дієслова руху (kr?sic si?, rowalac), дієслова спілкування (bazarowac), дієслова поведінки (klocic si?), процесуальні дієслова (zrec, harowac, zlapac) та інші. До конотативних одиниць можемо віднести й лексеми із зменшувально-пестливими суфіксами: ksi^zeczka (книжечка), samochodzik (машинка), bielusienki (білесенький) тощо, які теж виступають засобом експресивності.

Метафоризована лексика є найбільш виразним засобом емотивно-оцінної характеристики. Так, людину спортивної статури окреслює словосполучення ^ra mi?zni; нестабільна економічна ситуація іменується dziura powietrzni; у публіцистиці можемо зустріти метафори ocean bredni, kapital ludzki, rynek pracy тощо.

Фразеологізми здавна вважаються однією зі специфічних рис кожної мови. Їм властиве певне емоційно-експресивне забарвлення. Наприклад, ogac jak wol - тяжко працювати, bystra glowa - винахідлива особа. Тоді як прикметник dumny (гордий) лише вказує на ознаку людини, фразеологізм dumny jak raw має ще й виразне експресивне забарвлення, викликає певні емоції.

Таким чином, ми виявили, що головними засобами експресивності у польській мові виступають 1) вигуки; 2) конотативні лексеми; 3) метафоричні сполуки і 4) фразеологічні одиниці.

Необхідність збагачення мовлення емоційно забарвленою лексикою, на нашу думку, полягає в тому, щоб розвивати в курсантів необхідність добирати найбільш доречний для кожного конкретного випадку лексичний засіб. Збагачення мовлення курсантів емоційно забарвленою лексикою є основою формування мовної та мовленнєвої компетентності майбутніх працівників правоохоронних органів та сектору безпеки, адже головне завдання користувача мови полягає не лише у правильності вживання комплексу граматичних понять, а й у тому, щоб бачити, відчувати й розуміти багатство іноземної мови і вміло його застосовувати.

Список використаних джерел

1. Єрмоленко С. Я. Синтаксис і стилістична семантика / С. Я. Єрмоленко. - К.: Наукова думка, 1982. - 209 с.
2. Карасик В. И. Речевое поведение и типы языковых личностей / В. И. Карасик // Массовая культура на рубеже XX-XXI веков: человек и его дискурс. - М., 2003.